List 46. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. novembra 1896.

Politiški oddelek.

Jezikovno vprašanje in krščanski socijalisti.

Dne 6. t. m. je bila v državnem zboru razprava o Pacakovem nujnem predlogu, naj se vpelje v deželah češke krone popolna narodna jednakopravnost v jezikovnem oziru, bodi si že v vnanjem ali notranjem poslovanju. Debata se je končala s tem, da se je nujnost predloga odklonila in s tem stvar pokopala za to obdobje državnega zbora. Da je bila nujnost odklonjena, so mnogo pripomogli Poljaki, ki so izjavili po svojem klubovem načelniku, da so sicer za predlog, ker je jim prijazen, ker glede Šlezije zahteva tudi jednakopravnost za poljščino, a vendar mislijo, da stvar ne spada v državni zbor, temveč v deželne zbore.

Da je to poljsko mnenje za Slovane skrajno neugodno, bode pač potrdil vsakdo, kdor ve, kakšno večino imajo moravski, šleški, štajerski, koroški, tržaški in isterski deželni zbor. Sicer se pa mi Poljakom ne čudimo. V Galiciji je stvar urejena, torej zanje ni več nujna. Poleg tega se pa boje, da bi tudi utegnil priti čas, da bi državni zbor sklenil kak zakon, ki bi Rusine proglasil za popolno jednakopravne s Poljaki. Poleg tega pa imajo Poljaki še več uzrokov, da se drže deželne avtonomije. Ljubo jim sploh ni, da bi se v državnem zboru govorilo o razmerah v Galiciji. Ondašnje vladanje kaže na sebi že precej azijatskega. Da bi zapadna Evropa vse to izvedela, jim ni ljubo, ker vendar poljska šlahte se šteje mej evropske omikance in so Poljaki še nedavno veljali kot pravi boritelji in mučeniki za svobodo.

Nemci so pa pri tem premlevali stare fraze o važnosti nemščine, kako se na Češkem Nemci zatirajo itd., in o važnosti nemškega jezika za notranje poslovanje. Ob jednem pa govorili, da ima le vlada pravico odločevati notranji uradni jezik. Nemški govorniki so pri tej priložnosti pokazali vso svojo duševno revščino. Dr. Russ je v svoji najivnosti povedal, kaj bi radi češki Nemci. Rekel je, da nič več ne zahtevajo, kakor jednake pravice kot jih imajo štajerski in koroški Nemci. Radi bi torej, da bi se ne le v nemških, temveč tudi v čeških okrajih skoro izključno nemški uradovalo, kakor se uraduje v slovenskih okrajih na Štajerskem in Koroškem. Srednje šole naj bi bile torej vse nemške, k večjemu kaka dvojezična in ljudske šole naj bi pa tudi služile potujčevanju Želje njegove niso skromne, a reči pa moramo, da se nikdar ne izpolnijo. Za kaj tacega je na Češkem že davno prepozno.

Slovenski poslanec dr. Ferjančič je v dobrem govoru naglašal potrebo, da se jezikovno vprašanje uredi za vso državo. Ž njim se mi popolnoma strinjamo. Le tako je mogoče, da kdaj pridemo do narodnega miru.

Omeniti pa moramo, da je mladočeški predlog podpiral v jako prisrčnem govoru princ Schwarzenberg, in si s tem nakopal očitanje krščanskih socijalnih listov, da se je zavezal s husiti in taboriti. Seveda dunajski krščanski socijalisti že druzega ne znajo, da vedno govore o židovstvu in husitstvu. Poslednje posebno od tega časa, ker jih Mladočehi nočejo več podpirati. Dr. Lueger i. dr. so mislili, da jih bodo Čehi brezpogojno podpirali, sami bodo pa se postavljali na izključno nemško stališče. To pa Mladočehom ni bilo ljubo, posebno ker Čehi nimajo dosti povoda tirati protižidovsko politiko. Princu Schwarzenbergu moramo pa šteti le v čast, da se je v tako važnem vprašanju približal drugim zastopnikom češkega naroda.

Sicer pa moramo omeniti, da češki veleposestniki podpirajoč Pacakov predlog, postopajo dosledno. Veleposestniki so ob svojem času bili stavili predlog, da se srednje šole tako urede, da bode v vseh tudi drugi deželni jezik obvezen predmet. Stavili so to gotovo za to, ker so si predstavljali tako urejenje jezikovnega vprašanja za neizogibno, da bode potrebno uradnikom znanje obeh deželnih jezikov. Če Nemci dandanes trdijo, da niso imeli prilike se učiti češčine, zakaj pa niso tedaj glasovali za predlog veleposestnikov. Da so to storili, bilo bi

kmalu dosti češčine veščih nemških uradnikov, in ne bilo bi se jim treba bati, da jih Čehi izpodrinejo. Očitanje, da se veleposestniki dajo voditi od husitskih Mladočehov, je torej povse neopravičeno. Veleposestniki so že sami mislili poprej na tako rešitev jezikovnega vprašanja dežele češke krone.

Ker smo že omenili krščanske socijaliste, omeniti moramo nekega načrta za vrejenje jezikovnega vprašanja, katerega je priobčila krščanskosocijalna „Reichspost“. Ta list je jako nezadovoljen s Pacakovim predlogom, ker bi potem morali tudi v nemških krajih na Češkem znati češki. Kar list potem piše o jednakovrednosti jezika in zgodovinskem razvoju, ne bodemo omenjali, ker je sploh tako, da je lahko doslovno prepisal iz kakega starega letnika kakega nemškega židovskoliberalnega lista. Važen je le predlog, ki ga stavi. V okrajih, v katerih ni 6 % prebivalstva druge narodnosti, naj se uraduje le v jednem jeziku, v okrajih kjer je po več odstotkov druge narodnosti, naj se pa uraduje v obeh deželnih jezikih. Reči moramo, da je ta predlog jako pameten, a zanj se moremo le ogrevati, če so krščanski socijalisti dosledno za njega, to je za vse avstrijske kronovine. Tudi če je na Dunaju v kakem okraju 6 % Čehov, morajo upeljati dvejezično uradovanje. Če pa krščanski socijalisti le na Češkem hočejo dovoliti tako vredbo, kjer bi bilo Nemcem v korist, drugod pa ne, pa njih predlog ne more imeti večjega uspeha, kot so ga imele dunajske punktacije, katere so omejili samo na Češko. Da nekaj tacega mislijo, kaže že upiranje krščanskih socijalistov celjski gimnaziji. V Celju samem je mnogo nad 6 % Slovencev, in okolica je vsa slovenska in dosledno njih nasvetu, bi se ne bili smeli tako upirati se celjski dvoje zičnigimnaziji. Sicer pa moramo omeniti, da so glede jezikovnega vprašanja krščanski socijalisti še nedavno stali na malo drugačnem stališču. Dr. Scheicher je v svojem listu priporočal, da se ljudske šole v meševitih deželah tako preosnujejo, da se učenci nauče obeh deželnih jezikov. Če bi se to zgodilo, bi Pacakovemu predlogu ne mogli ugovarjati. Menda so spoznali nesmisel tacih šol.

Jezikovno vprašanje se pač da v Avstriji na različne načine rešiti, a vendar vsaka uspešna rešitev je mogoča jedino, če se dosledno izvede za vso državo, in se pri tem gleda na popolno narodno jednakopravnost, in se nemščini pusti k večjemu kako prednost ondu, kjer je drugače uspešno poslovanje nemogoče. Dokler se bode pa govorilo o mnogo večji kulturni važnosti nemščine, se pa ne bode našla pot za rešitev jezikovnega vprašanja.

Politični pregled.

Iz proračunskega odseka. — Poslanec Robič je v proračunskem odseku grajal uredbo ljudskega šolstva na Štajerskem in Koroškem. Naglašal je, da bi bilo potrebneje, da se na Štajerskem nastavi še jeden nadzornik za ljudske šole, ki bi bil vešč tudi slovenščine, kakor da se hoče imenovati še jeden nadzornik za srednje šole. Obžaloval je, da sta za deželnega šolskega nadzornika na Koroškem in ravnatelja celovškem učiteljišču imenovala dva odločna nasprotnika Slovencev. Glede srednjih šol je zahteval ta poslanec razširjenje slovenske nižje gimnazije v Ljubljani in dvojezične gimnazije v Celju v popolni gimnaziji, osnovo hrvatske gimnazije v Pazinu in uvedbo obveznega pouka hrvaščine na gimnaziji v Pulju. Minister Gautsch je letos se pokazal prijatelja češkim visokim šolam Priznal je potrebo osnovo še jedne češke tehnične šole, in obetal, da bode gledal, da se osnuje Obljubil je tudi osnovo dvojezičnega vseučilišča za Moravsko, kadar bode za to pravi čas. Sedaj bi po njegovem mnenju bila velika težava za novi zavod dobiti čeških profesorjev Ker pa Čehi jako hitro napredujejo, minister ne dvomi, da v kratkem ne bode mankalo čeških učnih močij.

Stajerski deželni glavar grof Attems, odločen nasprotnik Slovencev, je imenovan za tajnega svetnika. Tega odlikovanja pa mož ni posebno vesel, ker se ž njim le hoče osladiti odhod iz deželne hiše v Gradcu. Vlada ga ne misli več imenovati za deželnega glavarja. Grof Attems je preveč strankarsk in ni za tako mesto. Njegov naslednik bode grof Wurmbrand, bivši trgovski minister. Grof Wurmbranb je tudi odločen narodni nasprotnik Slovencev, a vsaj toliko taktnejši je, da naravnost v deželnem zboru Slovencev ne bode žalil, ako pridejo v deželni zbor Sicer pa samo zaradi grofa Wurmbranda štajerski Slovenci še ne pojdejo v deželni zbor. Kakor so celo vladni listi zatrdili, tudi Slovenci niso nikdar zahtevali, da se Attems ne imenuje deželnim glavarjem. Njim ni za take osebnosti. Vlada že mora sama imeti utemeljene povode za njega odstranjenje od deželnega glavarstva. Nemškonarodni listi jako obžalujejo, da ne bode grof Attems več deželni glavar. Samo to dovolj označuje tega moža.

Volitve na Dolenjem Avstrijskem so tudi v mestih ugodno izpale za krščanske socijaliste. Samo dunajsko notranje mesto so še liberalci obdržali v zvezi s socijalnimi politiki, vse druge okraje na Dunaju so zgubili. Zgubili so tudi Dunajsko Novo Mesto, ki je veljalo za popolno liberalno trdnjavo. Vsled tega je odstopil ves liberalni mestni zastop v tem mestu V veleposestvu je vsled kompromisa voljenih 12 liberalcev in 4 konservativci. Deželnim glavarjem bode baje imenovan jeden teh konservativcev. Protiliberalna stranka ima v novem deželnem zboru dvetretjinsko večino. Omeniti je še popolen poraz Schönererjeve stranke. Propala je celo v okraju Zwettl kjer Schönerer biva. V deželnem zboru bode sedaj neomejeno gospodaril dr. Lueger, kakor v mestnem. Jedino zaradi tega utegne včasih imeti težave, ker si močno nasprotujejo koristi kmetskih okrajev in mest in trgov. — Liberalci so posebno potrti, da je dr. Lueger voljen v Leopoldstadtu na Dunaju, v katerem je mnogo židov. Sodi se, da so se mnogi židi izneverili liberalcem.

Nemčija. — Listi poročajo, da je knez Bismarck zato razkril znane diplomatične tajnosti glede zveze Nemčije z Rusijo, ker je cesar Viljem odgovoril ruskega carja, da ni obiskal kneza v Friedrichsruhe. Tudi mogoče. Tudi se poroča, da je cesar Viljem pisal Bismarcku privatno pismo, v katerem mu je grozil z najbrezobzirnejšim sodnim postopanjem, ako ne preneha razkrivati diplomatičnih tajnostij. Koliko je resnice na tem, pismu se ne ve, a gotovo pa je, da bi bili koga druzega, ki bi se bil enako pregrešil kakor Bismarck, že davno prijeli.

Kuba. — Mej tem, ko se z jedne strani čuje, da se hočejo vstaši podati, zatrjuje se z druge strani, da se pripravljajo, da zasedejo kubansko glavno mesto Havano. Prva vest utegnila bi biti tudi resni na. Mogoče je, da je španjska vlada, ker je uvidela, da s silo nič ne opravi proti vstašem, jela misliti na to, da bi vodje vstaške podkupila Oziraje se na to, je pa treba javno mnenje na to pripraviti, da bi v slučaju, ko bi se vstaši naenkrat podali, ne bi bilo na prvi hip vidno izdajstvo. Vendar uspeh tacega pogajanja ni gotov. — Zanimivo bi bilo vedeti, katero pot bo krenil glede Kube novi predsednik zjedinjenih ameriških držav, ki sedaj podpirajo vstaše. Skoro

gotovo bo kot nasprotnik Evropejcev potegnil na škodo Španjcev z vstaši.

Amerika. — Več mesecev trajajoči volilni boj v Zjedinjenih državah je končan in voljenih je izmej 447 volilnih mož 312 takih, ki bodo svoje glasove oddali Mac Kinley-u kot kandidatu za stol republikanskega predsednika Nasprotni kandidat Bryan je dobil le 135 glasov. Zmagali so kapitalisti proti demokratični stranki. Mac Kinley si je stavil v program načelo, da je Ameriko z visokimi carinami zapreti evropskim izdelkom. Demokrat Bryan je udrihaje po kapitalu, se potezal za svoj mandat Zmagali so kapitalisti, lastniki rudnikov, železnic, petrolejskih in drugih tovarn proti zemljiškim posestnikom in delavcem. S tem, da je demokratska stranka propala, še ni končan boj ta se bo nadaljeval. Demokratska stranka se bo upirala nadalje kapitalistom.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

Zbornični tajnik se je v zmislu tega dopisa obrnil na ces. kr. okrajni glavarstvi Kamnik in Kranj. da sporazumno ž njima izvrši naročilo. V dotičnih dopisih je ta poudarjal, da bi se potrebovalo mnogo časa, če bi se dogovarjalo z vsako krajevno občino posebej. Zategadelj se je po predidočem posvetovanju z nekaterimi občinami in tovarnarji stavil zadeven predlog na omenjeni c. kr. okrajni glavarstvi. Pri teh shodih bi bilo urediti vprašanje glede stroškov za slamnopletarske tečaje, njihno razsvetljavo, kurjavo in snaženje in pri nekaterih krajih tudi za stanovanje za slamopletarskega učitelja. Poleg tega bi se tudi lahko v obče razmotrivalo vprašanje, kako pospešiti pridelovanje slame za pletenje. O vsebini zgornjega deželno-vladnega dopisa so se obvestili tudi tovarnarji slamnikov. C. kr. okrajni glavarstvi Kamnik in Kranj sta v svojih dopisih z dne 26. avgusta, oziroma 3. septembra 1896 l. izjavili, da se strinjati s predlogom zborničnega tajnika. Vsled tega je zborični tajnik naznanil c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kamniku, da se je vsem udeleženim občinam poslal dopis, s katerim se je naznanilo, da je vic. c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje z ukazom z dne 4. avgusta t. l. št. 8331 odredilo, da je v dopisu c. kr. deželne vlade z dne 13. avgusta 1896, št. 12.396 zaznamovanih krajih ob jesenskih in zimskih mesecih osnovati štiri do šest tednov trajajoče učne tečaje za slamopletarstvo. Dalje se je naznanilo, da so se v posvetovanje radi stroškovnega vprašanja povabila zastopstva občin:

1.) v Domžale občine Domžale. Dob, Jarše, Dragomelj, Ihan, Podrečje, Depalja vas, Homec, Brezovica, Trzin, Rašica in Radomlje;

2.) v Lukovico občine Prevoje, Krtina, Lukovica, Zlato polje, Češnjice, Rafolče in Rova;

3.) v Kamnik občine Kamnik, Podgorje, Zgornji Tuhinj, Tunjice, Stranje, Mekine, Šmarca in Volčji potok;

4.) v Dolsko občine Dolsko in Dol;

5.) v Moravče občine Moravče, Drtija, Velika vas, Spodnje Koseze, Peče in Brezovica;

6.) v Mengeš občine Mengeš, Loka, Moste in Suhadole.

Shodni dnevi so se določili sledeče: *a)* za Domžale 14. sept. ob 9. uri dop.; *b)* za Lukovico 14. sept. ob 2. uri pop.; *c)* za Moravče 15. sept. ob 9. uri dop.; *d)* za Kamnik 17. sept. ob 2. uri pop; *e)* za Dolsko 24. sept. ob 10. uri dopoludne. Občina Brezovica se je obvestila, da se posvetovanj lahko udeleži v Domžalah ali pa v Moravčah, kakor ji bolje hodi. Isto se je naznanilo c. kr. okrajnemu glavarstvu Kranj glede shoda v Cerkljah, h kateremu so se za 16. septembra 1896. l. ob polu 3. uri povabile zastopstva občin Cerklje, Lahoviče in Zalog.

Predno se govori o uspehih teh obravnav z občinami, bilo bi sledeče poročati: Ker se je mislilo, da se morebiti že l. 1895 ustanove tečaji, sta se Matija Oberwalder in Kvintil Donnini obvestila o tem, ne da bi se bilo kakorkoli vezalo ali prevzelo kako dolžnost nasproti njima. Ko se je pa videlo, da se ne ustanove tečaji l. 1895, mislilo se je v nadi, da vis. c. kr. ministerstvo dodatno to potrdi, da je s pridelovanjem slame vendarle že l. 1895. začeti. Zategadelj se je povabil Matija Oberwalder, da pride iz Florence v Domžale, da v različnih legah in krajih pripravi rezatev in belitev slame, da se po možnosti, še predno se začno slamopletarski tečaji, dobi rabljiva slama. Matija Oberwalder je ob poletnih mesecih 1895 prepotoval vse občine, katere so se že pečale s slamopletarstvom. Pri tem je imel namen, prebivalstvu razjasniti pomen pravilnega pridelovanja slame za pletenje in je seznaniti s pripravno metodo, kako jo pridelovati. Tvrdka P. Ladstätter & sinovi, c. kr. dvorni zalagatelji v Domžalah, je Matiju Oberwalderju dala na razpolago večjo množino slame, da določi, če je pri pridelovanju slame na Kranjskem tako postopati kakor na Laškem, kjer cvete pridelovanje slame za pletenje že več let. Skušnje pa so pokazale, da je na Kranjskem malo drugače postopati, če se hoče pri pridelovanju slame za pletenje doseči dobrih uspehov. Na podlagi teh skušenj je spisal Matija Oberwalder po trgovski in obrtniški zbornici z dopisom z dne 10. oktobra 1896 št. 2082 c. kr. deželni vladi predloženo „Anleitung zur Cultur des Flechtstrohes“, katere iztisi v slovenskem jeziku „Navod o pridelovanju slame za pletenje“ so se tudi predložili c. kr. deželni vladi z dopisom z dne 18 septembra 1896, št. 2082. Kakor l. 1895, tako je tudi poleti 1896 Matija Oberwalder kraje obiskal dvakrat, nekatere trikrat, in sicer drugikrat po preteku treh tednov. To je bilo po njegovem mnenju potrebno, ker se je le na ta način mogel prepričati, ali se je postopalo po njegovih navodilih. Pri tem se je pokazalo, da je komaj tretji del dosegel slamo brez napake. Vzrok je tičal v tem, da so ljudje bodisi kaj pozabili, bodisi niso prav razumeli navodil. Da se ljudem poučni spis da na roke, je dal kranjski deželni odbor navod za pridelovanje slame za pletenje v slovenskem jeziku natisniti v 2200 iztisih in v nemškem jeziku v 200 iztisih. Večji del prvih je zbornični tajnik razdelil na shodih radi osnove slamopletarskih tečajev mej občinske zastopnike. Poleg tega se je ta navod v slovenskem jeziku objavil tudi v glasilu c. kr. kmetijske družbe „Kmetovalec“ in v „Novicah“.

Od 15. junija do konca julija t. l. je Matija Oberwalder prepotoval: Dol, Vinje (občina Dolsko), Ihan, Št. Jakob (občina Podgorica), Pšato (občina Podgorica), Dragomelj, Podrečje, Mengeš Radomlje, Jarše, Homec, Peserje (občina Spodnje Koseze), Gorico in Vrhpolje (občina Moravče), Podgoro in Sajevše (občina Dolsko), Videm (občina Dol), Topole (občina Mengeš), Suhadole, Moste, Križ, Kaplo vas, Nazoviče, Lahoviče, Cerklj, Zalog, Vrhpolje (občina Nevlje), Pod-

hruško in Vir (občina Podhruška), Dob, Krtino, Drtijo, Brezovico, Moravče, Št, Vid (občina Prevoje), Lukovica, Krašinjo, Podsmrečje (občina Blagovica) itd. Matija Oberwalder si je prizadeval v omenjenih krajih obiskati kolikor moči vse družine, jih podučiti in tudi na polju pokazati, kako postopati, da se doseže rabljivo slamo za pletenje. Občinskim predstojnikom je dal Matija Oberwalder pismen navod za pridelovanje slame za pletenje. Poleg tega je v jednaki namen obiskal več župnikov in učiteljev; mej slednimi so nekateri navod prejeli na slovenski jezik in veliko storili za razširjatev podučnega spisa. M. Oberwalder se je kakor zatrjuje, prepričal, da je zanimanje za stvar v obče velika in da ni dvomiti o ugodnem uspehu. Glede učitelja je več občinskih zastopnikov izreklo željo, da bi se Oberwalderju izročil tudi pouk v slamopletarstvu, ker bi raztolmačenje nemškega jezika v nobeni občini ne bilo združeno s troški. Ker se je poročevalec prepričal, da bi bil pouk v jako dobrih rokah, ko bi se ugodilo tej prošnji, priporoča tudi, da se Oberwalder nastavi kot učitelj za pletenje slame. Uspehi glede prostorov in več drugih stvarij se razvidijo iz sledečega: I. Pri shodu, ki se je vršil dne 14. septembra 1896. ob 9. uri dopoludne v Domžalah, so se podale sledeče izjave: 1.) Občinsko zastopstvo v Trzinu je pripravljeno prevzeti preskrbitev prostora za pouk v slamopletarstvu, kakor tudi njegovo razsveljavo, kurjavo in snaženje. Stanovanje za učitelja ni treba, ker je Trzin blizu Domžal, kjer bo tako imel učitelj stanovanje Občina Račica ni bila zastopana pri obravnavi. Če se bodo otroci iz te občine udeleževali pouka, nosila bo del že tako majhnih stroškov. 2.) Občinsko zastopstvo v Radomljah se je izjavilo, de prevzame troške za prostor za pouk, njegovo razsvetljavo, kurjavo in snaženje. Stanovanja ni treba radi majhne odaljenosti od Domžal.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Dobivanje premoga. Leta 1880 se je dobilo na celem svetu 365 milijonov ton premoga. Tona znaša 1000 kg. Do l. 1895 je dobivanje premoga na 629 milijonov ton. Na angleškem se je izkopalo 1880 l. 165 ton, l. 1895 pa 212 ton. Močno je poskočilo dobljena množina premoga v Zjedinjenih državah. Ondi se je l. 1880 izkopalo 71 milijonov l. 1895 pa 193 milijonov ton. V Nemčiji je množina dobljenega premoga poskočila od 65 milijonov na 115, v Franciji od 21 na 30, v Belgiji od 19 na 23, v Avstro-Ogerski od 17 na 34, na Ruskem od 4 na 8 in v drugih deželah skupaj od 3 na 4 milijonov ton. Avstro-Ogerska, ki je l. 1880 glede dobivanja premoga zavzemala šesto mesto, se je do l. 1895 pospelo na četrto mesto, kakor je razvidno in zgornjih podatkov.

Kmetijstvo.

Pregled zemljiškega katastra.

(Ukaz ministerstva za finance z dne 11. avg. 1896. l. zastran izvršitve § 11. v zakonu z dne 12. julija 1896. l. (drž. zak. št. 121) o pregledu zemljarinskega katastra.)

(Konec.)

5.) Zakon se ne uporablja o tistih parcelah, za katere se je na podstavi posebnih pogozdovalnih zakonov, veljajočih za Dalmacijo, Trst, Gorico, Gradiško, Istro in Kranjsko, ali na postavi zakona z dne 30. junija 1884. l. (drž. zak. št. 117) o naredbah, da se brez škode odvajajo gorske vode, izreklo, da jih je ohraniti kot gozdovje — ali katere so bile na podstavi § 19. gozdarskega zakona z dne 3. decembra 1852. l. (drž. zak. št. 250) obložene s prepovednim napisom, ki zahteva njih gozdarsko rabo.

6. Kadar je pak zaprošenemu prepisu parcel v drugo obdelavno vrsto na poti samo naposled omenjena okolnost (prepovedni predpis) in se ta prepovedni predpis ne krate njegovega namena, da omejiti na neki del parcel, tedaj je po pravnomočni primerni premembi prepovednega predpisa opraviti prepis ostalega parcelnega dela v ono obdelavno vrsto, v katero ona spada po svoji dejanjski in pretežni rabi.

7.) Glede ravnanja v izvršitev predpisa parcel v drugo obdelavno vrsto je paziti pred vsem na to, da zakon določa nepreložni rok do konca junija leta 1897, do katerega morajo posestniki izreče zahtevo za prepis parcel, ako hočejo, da se bo na to zahteve oziralo.

8.) Potemtakem morajo tisti zemljiški posest niki, ki hočejo doseči da se v zamljarinskem katastru za gozdovje vpisana parcela ali neki njen del (točka 4) prepiše v drugo obdelavno vrsto ali pa, da se izloči neki del kake parcele iz prepovednega predpisa (točka 6.), to pismeno ali ustno zglasiti v zakonitem roku ali pri uradniku za razvidnost ali pa pri županu.

9.) Zglasitev mora obsegati te-le podatke:

Ime in stanovališče zemljiškega posestnika, katastralno občino, v kateri parcela leži, parcelno številko in izmero parcelne površine (ploskve), obdelavno vrsto po sedanjem zemljiškem katastru in obdelavno vrsto po poprejšnjem zemljiškem operatu, obdelavno vrsto, v katero parcela spada po dejanski in pretežni rabi, okolnost, ali se na parceli nahaja obsajen les in zlasti brez pretrga se držeč gozd, v poslednjem primeru, v kaki približni izmeri, naposled okolnost, ali se parcela nahaja v strmi, rado se usajajoči legi ali ne.

Resničnost podatkov poslednjih štirih okolnosti mora potrditi župan.

10.) V kolikor se zglasitev poda pri uradniku za razvidnost, si mora ta izprositi dotično potrdilo od župana.

11.) Pri županu vložena zglasila mora ta konec vsakega meseca vpošiljati pristojnemu uradniku za razvidnost. Za vsprejemanje zglasil je moči rabiti golico (blanketo) po vzorcu.

12.) Ta ukaz morajo razglasiti deželna oblastva jedenkrat v uradnih deželnih časnikih, dalje polit. okr. oblastva v teku roka za zglasitev trikrat v primernih presledkih v uradnem časniku, naposled v občinah tako, kakor je v katerem kraju navada.

Kmetijske raznoterosti.

Vinska letina. Ob Renu na Nemškem, kjer navadno raste kaj sladko vino, so letos le malo grozdja natrgali in vino je tako kislo, kakor že dolgo ni bilo. — Dobro vinsko

letino so pa letos imeli na Spanskem. Ondu je bilo suho leto in je grozdje vsled tega jako dobro dozorelo.

— **Privažanje ameriškega sadja v Nemčijo.** Evropskem sadjarstvu preti velika nevarnost od ameriške konkurence. Te dni je v Hamburg pripeljal parnik iz Amerike 240 železniških vagonov. V Berolinu se ameriško sadje prodaja sto kilo po 5 do 10 gld, domače sadje pa po 20 gld.

— **Na zadnji mesečni semenj v Ljubljani** se j prignalo 525 konj in volov, 662 krav in 76 telet, skupaj 1263 glav. Kupčija je bila srednja, najbolja za hrvaške „buše“.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Petnajsto poglavje.

Oznanjevalci novega sveta.

Prepričevalni govor Krištofa Kolumba in njegova iznajdljivost glede odklona magnetne igle, sta obnovila omajano zaupanje mornarjev in ladije šle so dalje proti zapadu. Kmalu so prišli v pas pasatnih vetrov, ki vedno vlečejo proti zapadu, kar je jako olajševalo vožnjo. Jednakosmerni veter je hitro gnal ladije proti zapadu in večkrat po cele dni ni bilo potrebno nič premeniti jader. Zrak je bil topel in prijeten ter je spominjal na andulužiško pomlad, — da bi bila iluzija popolna, mankalo je samo slavcev.

Tako je šlo do 14. dne oktobra. Prišla je noč pred 15. dnem tega meseca. Kolumb in Dijego sta veselo hodila po krovu in se živo razgovarjala o svojcih, ki sta jih pustila doma.

— Ravno to nebo, ki se razprostira nad nami, — rekel je Kolumb, — nahaja se nad mojimi milimi, a jaz jako dvomim, da bi pri njih bila sedaj noč, kakor je tukaj...

Krik stražnika je pretrgal besede Kolumbove, in morje se je zasvetilo, kakor bi ga ožarjevalo na tisoče lučic. Na nebu pokazala se je ognjena krogla, ki je hitro pala kake štiri ali pet milj od ladij v morje, kakor se je kazalo.

Praznoverni mornarji so se prestrašili pri tem meteorologičnem pojavu. Le prav malo jih je bilo Petrovega mišljenja, da je to dobro znamenje. Drugi so ugovarjali njegovemu mnenju in trdili, da je to opomin, naj ne hodijo dalje.

Pogovori mornarjev v nočni tišini so prišli do tenkih ušes Kolumbovih.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu! — zaklical je Dijego, — tam je svit! Bodi to dobro ali slabo znamenje, vsekako to dokazuje, da smo v novem svetu!

— Glasen klic Dijegov slišalo je moštvo na baku, pričakujoč Kolumbovega odgovora, so vsi utihnili in nategovali ušesa, da jim ne uide nobena beseda.

— Vi imate popolnoma prav, gospod Dijego, — odgovoril je Kolumb z močnejšim glasom, kajti njemu ni ušlo napeto zanimanje moštva. — Mi smo zares že v novem svetu in ta posebnost je jeden njegovih napovedovalcev. To, kar se praznovernemu človeku zdi dobro ali slabo znamenje, — v resnici ni ničesa druzega, kakor navadni prirodni pojav, podrejen gotovim fizičnim zakonom.

— A kako se da pojasniti ta pojav? — vprašal je Dijego.

— Ta pojav spada mej tiste, — nadaljeval je Kolumb, — o katerih se tolikrat govori v delih starih učenjakov. Taki podnebniki se kaj pogosto vidijo v vročih deželah v jasnih nočeh. V tem prezornem ozračju, kateri nas obdaja, ta ognjena krogla navadno zapušča za sabo sled podoben plamenu svetečemu se kacih 12 do 15 sekund.

— To utegne vznemirljivo uplivati na moštvo, — opazil je admiralov tovariš.

— Seveda domišljija človeška je vedno nagnena k pretiranju, a zato je pa dan človeku razum, da ga brzda. Če ne bodemo svoje domišljije preverjali z razumom, pridemo hitro do tega, da se bodo nam najnavadnejši prirodni pojavi zdeli čudeži in jih bodemo smatrali za napovedovalce dobrega ali hudega. V jednostavni premeni vremena, v bliska, v večji ali manjši sili vetra praznoverni človek vidi delovanje peklenskih sil, pretečih mu z raznimi bedami, a zares verujoči in v Boga upajoči kristijan vidi samo razodevanje Tega, v katerega oblasti so vse prirodne sile in vse stvari.

— Pomirjeni s takim pojasnilom so se mornarji razšli po svojih posteljah.

Minolo je že nekaj dni. Ladije so že bile 350 milj od Kanarskih otokov, kar se je nakrat oglasil pri jarboli klic stražnika.

— Oho! Pred nami in na levi strani je trava.

— Kje, kje! — zaklicali so vsi in hiteli gledati.

— Res, res je! Zeleno mesto v morju! Trava!...

— Trava, ki se je odtrgala od bregov!

— To je gotovo znamenje, da je zemlja blizu!...

— Blažena bodi presveta Marija Devica! Kmalu bode suha zemlja.

Ljudje so se objemali s solzami v očeh in napenjali oči, kdo prvi ugleda zemljo. Videli so se le dolgi pasovi vodnih rastlin, ki so držali z zapada.

— Jeli to res znamenje bližajoče se zemlje, — vprašal je Arana Kolumba, ki je opazoval obdajočo površino morja.

— Na noben način ni to znamenje celine, ker smo po mojem računu prešli jedva tretjino naše poti. Po Aristotelu to ni nič druzega kakor travno morje, katero so videli nekateri mornarji, katere je bil vihar zanesel daleč proti zapadu. Aristotel pripoveduje, da so mornarji iz Kadiksa, ko so videli to sklopljenje morskih rastlin, mislili, da so blizu pogreznih otokov, in so hiteli od njih pri prvem vetru.

— Poglejte, trava ne pokriva morja jednakomerno — rekel je Dijego — a leži v pasovih po smeri vetra; to morajo biti pasovi, ki so se odtrgali od brega.

— Jako verojetno, a mogoče je pa tudi, da raste ta trava na dnu morja, in so jo odtrgali valovi in spravili na površje.

— Po tem takem so mornarji prav imeli, ko so jih zmatrali za pogrezle otoke.

— Vsekako je jasno, da je upanje ljudij, da je zemlja blizu, prazna. Morda zadenemo na kak otok, ki je le nekaka postaja mej Evropo in Azijo, a to ni smoter našega potovanja, mi moramo dobiti Kataj, ne pa samo nevažne otoke.

— Poglejte, kaj delajo na „Nini“? — zaslišal se je glas mornarja.

Pogledi vseh so se obrnili na predno ladijo in videli, kako mornarji na „Nini“ nekaj vlečejo z ostvami (harpunani iz morja).

— Riba, riba! — zaklical je nekdo.

— To je najbrž tuna, — opomnil je Kolumb. — Aristotel govori o ribah v travnem morju. In res, le poglejte, gospoda, okrog „Sante Marie“ tudi plavajo tune.

— Da, da! Tukaj! Tam le, — kričali so nekateri.

— Tunci so podobni postrvim!

— Kako imajo debele plavute in čren hrbet!

— Kako se vijejo okrog ladij!

— Stoj. kaj je to? — je nakrat zaklical Kolumb in pokazal na rastline, po katerih se je semtertja premikal neki črni predmet.

Vsi so se gnetli okrog njega in začeli bistro gledati na pokazani predmet.

— Rak, živi rak! — razlegli so se veseli glasovi.

— Spustite čoln! — ukazal je Kolumb.

Nobeno povelje admiralovo se ni tako hitro in tako veselo izpolnilo. Vsi so hiteli k čolnu. Kmalu so vjeli raka in ga prinesli admiralu.

— To je zares oznanilo suhe zemlje, kajti raki nikdar ne gredo od suhe zemlje nad 80 milj — rekel je Kolumb.

— In voda je tukaj manje slana, — opomnil je neki mornar, in veterček je prijeten! — dostavil je drugi.

— Prijatelji, — zaklical je Kolumb — zahvalimo Boga, da je nam poslal te oznanjevalce suhe zemlje z zapada.

To trenotje je prišla „Santa Maria“ blizu k „Nini“, da so se mogli pogovarjati.

— Vjeli smo velikansko tuno — klicali so mornarji z „Nine“.

— Mi pa imamo živega raka, — odgovarjali so jim ponosno s „Sante Marie“.

— Gospod admiral! — je veselo zaklical Vincenc Pinson, — danes zjutraj smo videli oznanjevalce suhe zemlje. Jastreb in še neka druga bela ptica krožili ste nad ladijo. Jastreba sem takoj spoznal, a druge ptice pa nisem mogel.

— To bila je gotovo kaka ptica iz vročih krajev, — opomnil je Kolumb, — katere v resnici ne letajo daleč od suhe zemlje. Naprej, naprej! Z Bogom!...

Pogumno in veselo je v pričakovanju suhe zemlje dalje plavalo malo brodovje. Ker je bil veter in morje mirno, so vse ladije šle vkupe, in „Pinta“, ki je bila najhitrejša, je malo zadrgnila jadra. V štiriindvajsetih urah je brodovje prišlo skoro 100 milj proti zapadu, pa vendar je bilo na tem paralelnem krogu, po katerem je šlo, še skoraj bližje Afrike, kakor Amerike. Lahek veter je pihljal v jadra in morje je bilo mirno, kakor Gvadalkvivar v Sevilji. Misli, da so blizu suhe zemlje, so bile že tako obvladale mornarje, da so nekateri prinesli vedra in zajemali vodo ter jo pokušali. Jedva so iz vode potegnili vedro, že so vsi planili k njemu.

— Aleluja, — zaklical je prvi, — voda je čisto sladka.

— Daj jo za jeden požir!...

— Pokusi! No, kaj? Kakšna je?

— Prav za res, — zaklicali so nekateri, — to ni okus morske vode.

— Ne, — zaklical je neki naudušenec, — okus je prav tak, kakor ga ima voda v zalivih blizu večjih rek!...

Samoprevara ljudij je bila tako velika, da je je vjezil vsak ugovor. Pozabljen je bil ves nemir zaradi odklona magnetne igle. Celo Kolumb, ki je bil vedno razsoden in previden, se je udal skupnemu naudušenju, in nadejal se je, da kmalu najde velik otok, ki leži na potu mej Evropo in Azijo.

Ladije so se skušale, kako prehiti drugo. „Pinta“ jo je kakor bister konj hitela dalje in je le poredkoma nekoliko počasneje vozila, da počaka „Santo Mario“. Kaj je na mostiču, je Pinson vesel zaklical Kolumbu:

— Blažena bodi presveta Marija Devica! Gospod admiral, vesela novica! Na severu vidijo se obrisi zemlje. Videli smo dolgo vrsto ptic, ki je šla na to stran. Naj li ne premenimo smeri ladijam?

— Kakor je tudi vesela vaša novica, vendar mi ne smemo premeniti smeri, — rekel je Kolumb. — Ne moremo jo premeniti na slučajna znamenja. Držati se moramo trdno smeri, kateri smo zavzeli. Prav lahko je mogoče, da se nahajamo mej otoki, a to nam ne daje pravice kreniti s svoje poti. Naša naloga je, dokazati, da je mogoče se peljati okrog zemlje, in hkratu najti pot v Indijo. Ko se bodemo vračali, ne bodem imel ničesa proti temu, da obiščemo kake otoke, ki leže ob naši poti, a sedaj pa moramo iti vedno dalje na zapad!

— Ne ozirajoč se tudi na jasna znamenja suhe zemlje? — zaklical je Pinson, katerega so neprijetno drnole Kolumbove besede.

— Ne ozirajoč se tudi nanje, gospod Alonz, — odgovoril je Kolumb z odločnim glasom — Poleg tega pa moram vas svariti, da domišljija more vzbu

diti neuresničljive nade in biti uzrok bridke prevare samega sebe. Skušnja uči, da ob vzhodu in zahodu dobe oblaki na obzorju prečudne podobe; večkrat so podobni obrežjam in otokom itd. Zato je najbolje, da niti za las ne odstopimo od svojega prvotnega načrta, da ne bodemo prevarani! . . . Pa poglejte! To so pravi oznanjevalci zemlje z zapada! . . .

Vsi so hitro pogledali na pokazano stran in zagledali so velikansko ptico z razprostrtimi peruti, ki so gotovo merile 10 čevljev, katera je letela čez „Pinto“ in se usela na jadrin drog admiralske ladije.

— Pelikan, pelikan!

— To je v resnici pelikan, — pritrdil je Kolumb, — in te ptice ne lete nikdar čez 20 milj od morskega obrežja.

Brodovje šlo je nadalje proti zapadu, a upanje, da kmalu pridejo do suhe zemlje se je razkadilo kakor dim. Minol je jeden dan, minol je drugi, a okrog ladij se je razprostiralo vedno le širno morje. Da bi malo pouzdignil pogum mornarjem, je dne 19. septembra ukazal Kolumb preračunati poveljnikom, koliko so prešli. Na „Nini“ so naračunali 440, na „Pinti“ 420, in na „Santa Marii“ samo 400 milj, a to ni dosti potolažilo pobitih mornarjev.

Ko je drugo jutro dne 20. septembra prišel na mostič Kolumb, je zaslišal z jader „Sante Marie“ neko posebno žvrgolenje. Ukazal je jednemu svojih ljudij, naj pogleda, kaj je.

— Trop majhnih ptičev, — je veselo zaklical mornar, ko se je povrnil.

— Ptički, ptički! — klicali so drugi. — In kako lepi! . . .

— Gospod admiral, to so pravi gozdni ptiči, — zaklical je Peter.

— In gotovo tudi pojo! . . .

— Glejte, sedajo na jaderske drogove! . . .

— Kako so pisani! . . .

— Sedaj so zapeli, kako veselo žvrgole! . . .

Surovi mornarji so z veseljem poslušali petje ptičkov in nekaterim so prišle celo solze v oči, tako so bili ginjeni.

— O kako lepo! — zaklical je krmar.

— In kako pogumno letajo, morajo biti ne iz dosti oddaljene dežele! . . .

— Suha zemlja je blizu, tako se sliši iz njih žvrgoljenja.

— Da, vi imate prav, — zaklical je Kolumb, — ta trop ptičev je gotovo potrdilo, da je blizu suha zemlja. Pri odkritjih Portugalcev so mnogokrat mnogo koristili ptiči, kot kažipoti, zakaj ne bi tudi tega storili nam? Vam, ki ste doma iz Palosa je gotovo znano, da je letanje ptičev Petra Paloškega nagnilo k otoku Floresu . . .

Pa prihod ptičev ni za dolgo potolažil mornarjev. Kmalu so se prepričali, da je bilo goljufljivo to znamenje o bližini zemlje. Vedno dalje in dalje so pluli po travnem morju in slednji dan ločila jih je večja daljava od ljubljene domovine, in kakor se je kazalo, morja ne bode konec. Ljudem je bilo hudo na širnem morju, ki je bilo podobno neomejeni vodni puščavi. Mornarji so vzdihovali mej seboj in se pogledovali. Vedno pogosteji so bili vzdihi in pritožbe.

Zvesti tovariš admiralov, Peter, je kmalu spoznal, da se sedaj skrita nevolja kmalu premeni v jasen upor.

— Kaj je storiti? Kako postopati? — vpraševal se je nekoč po noči, nemirno se prevračajoč v svoji postelji, a ni mogel najti nobenega odgovora.

Nakrat je zaslišal v sosednjih posteljah neki šum, potem pa lahko odhajajoče korake. Vstal je in gledal v odhajajočo temoto. Da, — postelje so prazne, kaj to pomenja . . . Ne misleč, kaj da dela, je Peter šel bos tjekaj, kjer so utihnili oddaljajoči se koraki, prišel je do majhnih vratic, ki so odpirale vhod v prednji del ladije. Vrata so bila lahko priprta. On jih je lahko odprl in pogledal skozi odprtino. Majhna svetilnica, ki je tu gorela je osvetljevala kacih pet ali šest ljudij, ki so sedeli na vrvinih povesnih in se pogovarjali pol glasno mej seboj. Še le, ko so se razvneli in jeli glasneje govoriti, se je pojasnilo, zakaj se gre.

— Jaz vam pravim, — trdil je neki Anton Morbales, — dobrega ne bode nič iz tega.

— Seveda da ne! — pritrdil je drugi, — admiral je trmast človek!

— On je blazen častihlepnež, ki nas pogubi vsled svoje neumne domišljije. Kaj bode z nami? pomislite! Nam zaloge pohajajo.

— In naše ladije so potrebne poprave za tako dolgo vožnjo!

— Prišli smo tako daleč po tem širnem morju, kakor nikdo kdaj poprej!

— Pa ta veter? Vedno vleče z vzhoda na zapad. Kako bodemo mogli nazaj priti v svojo domovino?

— Saj smo vendar videli že toliko znamenj, da je zemlja blizu, — rekel je nekdo, — trava, tiče . . .

— Drži gobec, — zaklical je Anton, — ti blebetaš, kakor neumen otrok! Kaj so to znamenja. Nič, prav nič! Trava je vedno gosteja in večja. Mari niste opazili, da se ovira pomikanje ladij? Pridemo v tak kraj, da se morska trava popolnoma splete in obdrži ladijo kakor severni led!

— Te rastline so podobne prijemajočemu polipu, ki hoče prijeti nas!

— Toda trava je na videz sveža in ni dolgo, kar se je ločila od brega.

— Tepec, molči. Trava je sveža, — zakričalo je nekaj glasov, — sveža je, ker so nje korenine v dnu morja, na podvodnjih skalah, na katere lahko zadenejo naše ladije in se razbijejo na kosce!

— In ti mali ptički, ki so nas tako razvedrili in razveselili s svojim petjem, mari jih nimate za oznanjevalce suhe zemlje.

— To so satanovi sli, a ne oznanjevalci suhe zemlje! — je jezno zakričal Anton. — Peklenski duhovi poslali so svoje gonjače v podobi ptičev, da bi nas omamili in naposled zapeljali tja, od koder bi se ne mogli več povrniti.

Da mi moramo, naj stoji kar hoče, pregovoriti ljudi, da prisilijo Genučana, da se povrne, dokler je še čas! — je reklo odločno nekaj glasov.

— Glavna stvar je, — pristavil je Anton, — da se sam ne bojim tega izvršiti, kar sklenemo.

Tiho škripanje vratic je prouzročilo, da so vsi skočili kvišku in začeli se ozirati okrog. Jeden se je zamotal v vrvi in zadel se ob steni ob blizu ležeče sidro.

— Vrag vzemi to prokleto luknjo! — je glasno se jezil.

— Tiho, tiho! — zaklical je Anton, približuje se vraticam, da bi poslušal.

— Kakor se kaže, se ni ničesa zgodilo, — spregovoril je čez jedno minuto, — a vsekako moramo biti previdni, da ne bode admiral kaj slutil! Pa k stvari! Kaj porečete tovariši, ko bi neko lepo noč, admiral, ko bi opazoval zvezde, se zvalil z ladije?

— Z ladije?! Presveta Devica! Anton!

— Mari sem rekel, da morate to storiti vi ali jaz? — zaklical je Anton. — Samo nebesa nas morejo rešiti tega trinoga, ki nas hoče peljati v pogubo. No . . . pa ne izblebetajte vsega! Dogovorimo se podrobneje, kadar bodemo imeli čas . . .

In zarotniki so previdno se splazili k svojim posteljam, zapazili niso, da je bil vstal Peter, kateri je že zopet spal na svojem mestu, kakor je bilo videti.

— Posebno se varujte tega, — pokazal je Anton na Petra. — Ta Portugalec, kakor sem opazil, služi admiralu za ogleduha.

Peter je s potrtim srcem vstal zjutraj s postelje. Vso noč je premišljal, kako bi odvrnil nesrečo, ki preti Kolumbu, a vendar ni prišel do nobenega sklepa.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Razmerje narodnostij. Nemški učenjak prof. Schoeling je obelodanil n vo statistiko o prebivalstvu zemlje. Ta statistika se obzira tudi na narodnosti, oziroma posamične države. Izračunil je, da na vsakih 1000 Evropejcev pride 262 Rusov, 139 Nemcev, 116 Avstrijcev, 107 Francozov, 106 Angležev, 74 Italijanov, 48 Španjcev, 37 Belgijcev in 111 različnih drugih državljanov.

Koliko časopisov se tiska v jednem letu? Po najnovejši statistiki tiska se na leto okolu 12.000,000.000 iztisov najrazličnejših časopisov. Da si more človek napraviti pojem o tej neizmerni količini, treba je spomeniti, da bi se s temi časopisi pokrila površina 30.000 štirijaških kilometrov. Tehtal bi ta papir 781.240 metriških centov Ako bi se ta naklada tiskala na jednem samem stroju ki bi izmetal vsako sekundo po jeden iztis, bi imel ta stroj posla ravno 333 let! Vsi ti listi, zloženi jeden na druzega, dosegli bi visokost 80.000 metrov. — Denimo, da bi vsak človek posvetil za čitanje listov le 5 minut na dan, iznašal bi čas, ki bi ga vsekupno prebivalstvo zemlje potrošilo v jednem letu za čitanje časopisov, nič manj nego 100.000 let!

Novice.

— **Otvoritev višje dekliške šole.** Po slovesni sv. maši v župni cerkvi št. jakobski, katero je daroval preč. g. dr Iv. Svetina, zbralo se je obilo odličnjakov, potem učitelji in učenke nove šole v dično ozaljšani telovadnici druge mestne šole. Mestni župan g. Ivan Hribar je v svojem otvoritvenem nagovoru kazal na ljubljansko mesto kot središče duševnega življenja slovenskega in je poudarjal potrebo višje dekliške šole, da se slovensko ženstvo izobrazi. Govornik se je spominjal plemenitega slovenskega mecena Josipa Gorupa, ki je žrtvoval za višjo dekliško šolo 170.000 gld., omenjal naklonjenosti naučnega ministra pl. Gautscha za novi zavod in je zaklical trikrat „Slava“ presvitlemu cesarju, čemur so navzoči naudušeno pritrdili. Ravnatelj višje dekliške šole g. dr. Lovro Požar je obljubil, da bode učiteljstvo izpolnjevalo svoje dolžnosti napram zavodu in je primerjal novi zavod ladiji, katera se blagoslovi, predno se spusti v morje. Zavod bo negoval vero in ljubezen do vladarja in slovenske zemlje in jezika in bo vzgajal razumne slovenske soproge in matere. Po zaključnem govoru gosp. župana Hribarja so si udeležniki ogledali šolske prostore v Cojzovi hiši. Prostori so moderno prirejeni za 30 učenk. Novi zavod šteje doslej 27 učenk, kar pomeni veliko za en razred. — Dal Bog, da bi nova šola rodila zaželjen sad!

— **Odlikovanje.** V priznanje zaslug, pridobljenih o potresni katastrofi je cesar podelil: C kr. višjemu računskemu svetniku g. Vikt. Colloreto viteški križec Fran Josipovega reda, učitelju na trgovski šoli g. Artur Mahru in okr. šolskemu nadzorniku g. Andr. Žumerju zlati zaslužni križec s krono, c. kr. vladnemu koncipistu baronu Ernestu Schönbergerju in c. kr. vladnemu oficijalu Rudolfu Carli-ju zlati zaslužni križec.

— **V frančiškanski cerkvi** so obhajali minolo nedeljo slovesnost blagoslovljenja velikega altarja in onega v lavretanski kapeli. Kakor znano so vsled potresa poškodovano cerkev znatno prenovili. Mej drugim so veliki altar naslonili na zadnjo steno in pomaknili lavretansko kapelo na vrt. Tudi slikarije v cerkvi so prenovili in napravili ob levi strani cerkve nov uhod. Cerkev je veliko pridobila prostora in ličnosti.

— **V korist družbe sv. Cirila in Metoda** priredita pevska zbora „Glasbene Matice“ podprta po ženskih podružnicah sv. Cirila in Metoda v Ljubljani v soboto dne 14. novembra ob 8. uri zvečer in v nedeljo dne 15. novembra ob 6. uri zvečer v Sokolovi dvorani „Narodnega doma“ koncert pod vodstvom koncertnega vodje „Glasbene Matice“ g. Josipa Čerina in s sodelovanjem gospice Vetterove, gg Iv. Medena in Josipa Nollija ter vojaške godbe c. in kr. pešpolka št. 27. — Z ozirom na dobrodelnost koncertov je pričakovati, da bota oba koncerta razprodana.

— **Tržaški magistrat** je tako vestno in natančno sestavil volilske imenike, da jih je namestništvo že v drugič razveljavilo. Vložilo se ni nič manj nego 1494 reklamacij, mej temi 350 slovenskih; poslednje so se pa magistratu morale po namestništvu vročiti, ker jih ta ni hotel za to sprejeti, ker so bile pisane slovenski.

— **Premeščeni notarji.** Notar v Zatičini g. Stanko Pirnat je premeščen v Mokronog, notar v Žužemperku g. dr. Rupert Bežek v Zatičino in notar v Senožečah g J. Režan v Žužemperk.

— **Umrl** je v Planini dne 6. t. m. knez Windischgraetzov in okrožni zdravnik g. Julij Mayer v 73. letu.

— **Inkorporacija Vodmata.** Dež. zakon, s katerim se del Vodmata priklopi mestu ljubljanskemu, je stopil minoli ponedeljek v veljavo. Ta del Vodmata šteje 2200 prebivalcev.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** so poslali dalje: Nabirki časnikov „Mira“ v Celovcu po g. V.

Legatu 377 gld 15 kr., „Slov, Narod“ v Ljubljani po g. Jos. Nolli-ju 295 gld 8 kr. in „Slovenca“ v Ljubljani po č. g. A. Kalanu 2 gld ; podružnica za Trnovo in Ilirsko-Bistrico 32 ; podružnica za Tolsti Vrh in okolico 12 gld. 60 kr. ; moška podružnica v Kamniku po g. J. Sadnikarju 40 gld. ; podružnica v Litiji po č. g Zupančiču 70 gld. ; podružnica v Bovcu 34 gld. ; podružnica za Prvačino, Dornberg in Gradišče po g. Mozetiču 30 gld. ; ženska podružica v Prvačini 30 gl. ; ženska podružnica v Sežani drugi del pokroviteljine v znesku 50 gld. (zastopnica gdč učiteljica Lozej v Tomaju) in 50 gl. udnine ; sl. pevsko društvo „Ljubljana“ zbirko 7 gld 11 kr. ; podružnica za Rožek in okolico 25 gld. ; sl. občina Selca pri Škofji Loki po g. županu Fr. Šliberju (pokroviteljine) 100 gl., sl. bralno društvo v Trebnjem 100 gld. (pokroviteljstvo zastopa g. podružnični predsednik in c. kr notar Em. Orožen) ; č g. And Ramovš, župnik v Dobrepoljah, 100 gld. pokroviteljine v spomin 25letnice svojega mašništva ; ženska podružnica v Idriji 100 gld. pokroviteljine, vesela družba zbrana v Hafnerjevi pivarni v Ljubljani, je skupila za 5 prodanih svetinj 2 gld. 50 kr. in za 5 pahljač tudi 2 gld. 50 kr. ter navrgla 3 gld. ; podružnica v Ljutomeru 65 gld. ; volilo rajne Mar. Čirič iz Dragovec po g. J. Kocbeku iz Bučkovec 5 gld ; podružnica za brdstki okraj 6 gld ; podružnica za Ptuj in okolico po g. S. Šentjurcu 16 gld ; prijatelj naše družbe je nabral na novi maši č g. Fr. Oraniča v Križah pri Tržiču za velikovško šolo 16 gld. 66 kr. ; gospa Ant. Pibernik v Ljubljani po gospej Gutnikovi. 50 kr. ; ženska podružnica v Dornberga 11 gld. 60 kr. (in 4 gld 40 kr. za prodane knjige) ; moška podružnica v Zagorju ob Savi za l. 1895. še 20 gl. ; beljaška podružnica po g. M. Wuttiju 20 gld ; moška podružnica v Postojini po g blagajniku R. Šeberju 53 gl. 25 kr ; sl. I. ljubljansko delavsko kon. društvo nabralo v 4 nabiralnike 3 gld. 92 kr. ; g Fr. Petsche v Starem Trgu pri Rakeku 3 gld. 50 kr. nabrane v veseli družbi Čehov v Šmarati, 1 gld 50 kr., iz pušiče v Danah, 4 nabrane pri odhodnici g. Ant Kluna v Čitalnici in 1 gld. iz čitalniške pušice ; sl. uredništvo „Slovenca“ zbirko 7 gld. 35 kr. ; podružnica v Mokronogu prebitek dohodkov veselice dne 26. jul. v znesku 14 gld 67 kr. ; č. g Fr. Kadunc, župnik Krašnji 10 gld. 70 kr , katere je nabral na novi maši č. g. Ivan Žabija v Blagovici ; za našo družbo vedno uneta šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani je skupila na glavni skupščini za svetinje in pahljače in izročila po gdč. Škofičevi 155 gld. 50 kr. ; ženska podružnica v Gorici po gospej Am. Drufovki 100 gld. ; g. A Kukla z Bukovega 32 gld. 10 kr., katere je nabrala gdč Rek. Negry-jeva v veseli družbi v Cirknem. Odlikoval se je posebno g. c kr. notar Franc Čulk v Cirknem, ki je podaril sam 30 gld ; č g. A. S. Tolminec 5 gl. kot mesečni prispevek ; gospa Franja dr. Tavčarjeva 10 gld., dar „prveda vpisatelja visoškega Srednika“ ; g. primarij dr. V. Gregorič v Ljubljani 10 gld. ; č. g. Ljud. Jenko, župnik pri sv. Duhu 3 gld. ; g. stavb. vodja Jos. Lat 50 kr. ; g. slikar Strnád 50 kr. ; gdspa M. Sebenikar na Rakeku iz nabiralnika 4 gld. in sama dodala 6 gld ; č. g. župnik B. Grča v Šempasu iz nabiralnika 2 gld. 30 kr. za prvih 5 škatljic Cirilskih užigalic so darovali : gdč Mici Kopačeva in gdč. I. Škofičeva ter gosp. Iv. Štefe po 50 kr., g Duš. Dragon in g. Ivanov po 20 kr. ; gdč. Mici Umberger je nabrala v gostilni pri „Kolovratarju“ v Ljubljani s „sololskim strelcem“ 3 gld.

(Dalje sledi.)

— **Novo šolo** so dogradili v Mengišu. Kolavdacija vršila se je dne 11. t. m.

— **Mestna hranilnica v Radovljici.** V mesecu okt. je 74 strank uložilo 34.695 gld. 62 kr., 35 strank uzdignilo 7528 gld. 44 kr., 27 strankam se je izplačalo posojil 13665 gl. stanje ulog 75041 gld. 65 kr., denarni promet 91543 gl. 12 kr.

— **V sodni okraj cerkniški** vrstili sta se glasom naredbe justičnega ministerstva z dne 27. oktobra 1896 leta. Občini Rakek in Žilce, ki sta doslej spadali pod sodni okraj logaški oziroma ložki. Ta naredba stopi v veljavo s 1. novembrom 1897. Omenjeni občini, prva doslej spadajoča k selski občini Planina, drugi k selski občini Bloke, sta vsled sklepa deželnega zbora kranjskega, potrjenega od presvitlega cesarja postali samostojni selski občini. K prvi pripada še davčna občina Unec, k drugi pa davčne Cajnarje, Jeršiče, Kremenca, Osredek, Zg rnje Otave, Ravne pri Št. Vidu in Štrukljeva vas.

— **Ustrelil** se je dne 5 nov v novi mestni vojašnici 22letni vojaški novinec Jožef Piber pri 27. pešpolku. Uzrok samomoru je baje, ker ga je neki predpostavljenec preveč sukal.

— **Izgubljena učenka.** 12letna učenka 6 razreda tukajšnje nemške dekliške ljudske šole Ivana Schwarz, hči poslovodje v tukajšnji delalnici južne železnice, se pogreša od srede 4. t m Popoludne je bila še v šoli, a ni se vrnila domov. Domneva se, da je utekla iz strahu pred stariši, ker je bila isti dan kaznovana v šoli.

— **Poskušen samomor igralke.** V Badenu pri Dunaju se je poskusila usmrtiti gledališka igralka Berta Rotter. Povod poskušenemu umoru je, ker se je nekaj sprla s svojim ljubimcem, bogatim dunajskim lahkoživcem.

— **Briljant v zobu.** V Pragi je dal te dni neki trgovski agent zob izdreti. Ko je pogledal zob, našel je v njem neki briljant. Pokazalo se je, da je to tisti briljant, katerega je bila njegova žena izgubila iz broši, ko je delala neko močnato jed. Njemu je ta briljant, ko je jed jedel, obtičal v votlem zobu S tistega časa ga je večkrat zob bolel.

— **Četvorke** je porodila neka uradniška soproga v Zadru v Dalmaciji. Trije so dečki in jedna deklica.

— **Napad na samostan.** Roparji so te dni napali samostan Svetega Petra v P račinu v Srbiji ter ga oropali.

— **Umetnost, da se naredi izpit.** Pred porotniki v Melunu na Francoskem bili se te dni zatoženi Marki Cassaisa, njegov sin, neki Déon in Courtois. Marki bi svojega sina bil rad poslal v vojaško šolo, a zato je treba maturitetnega izpita. Sin je pa pri maturitetnem izpitu propal. Stari marki je pa sedaj najel za 1000 frankov nekega Déona, da je za njegovega sina delal izpit. Ta je pa tudi propal. Pravijo da nalašč da je potem njegov prijatelj Courtois delal izpit, in tudi kaj zaslužil Poslednji je markiju računal 2000 frankov in izpit zares napravil. Ta sleparija je pa prišla na dan, ker sta Déon in Dourtois hotela izsiliti od markija še večje svote. Stvar je prišla pred porotnike Državni pravdnik je videl v tem hudodelstvo goljufije. Porotniki so pa hudodelstvo zanikali, ker po njih mnenju od te goljufije ni nikdo škode imel. Če so v Franciji povsod porotniki tacega mnenja, bodo lahko sleparili pri izpitih. Seveda mladega markija so iz vojaške šole izgnali, ker tacih izpitov, ki jih kdo drugi napravi, ta šola ne priznava.

— **V Karlovem gledališču** na Dunaju je te dni bilo začelo goreti pred predstavo. Ogenj so hitro pogasili. Dve loži ste poškodovani Sodi se, da je bilo zažgano. Zaprli so tri delavce in gledališkega vratarja, ker so sumljivi tega požiga.

— **Zaprt bankir.** V Frankobrodu zaprli so bankirja Federlina, ki je mnogo ljudi osleparil.

— **Ponesrečeni delavci.** V rudniku v Taladieru na Francoskem je podulo štiri delavce .

— **Smrtonosne muhe.** „Egyetartes“ javlja iz Debrečina : Vodja lokomotive kr. ogerske državne železnice, Štefan Farkaš, je šel na pogreb nekega svojega prijatelja. V sobi, kjer je ležal pokojnik, piknila je Farkaša muha. Po kratkem času zateklo je Farkaševo lice, lotile so se ga velike bolečine in ko je došel zdravnik, je konstatiral, da je Farkašu zastrupljena kri mrtvaškim strupom. Čez malo časa je umrl nesrečnež.

— **Mala loterija.** Znano je, koliko se je že v poslanski zbornici govorilo proti mali loteriji, v katero staviti je velika bolezen posebno revnejšega ljudstva, ki pri tem veliko zapravi. Finančni minister Bilinski je v proračunskem odseku odseku poslanske zbornice obljubil, da hoče vlada počasi omejiti malo loterijo. Hipoma iste ne more odpraviti, ker država nemore naenkrat pogrešiti znatnih dohodkov, ki jih loterija daje, da pa hoče polagoma njen obseg zmanjšati. Letos avstrijske kolekture že ne sprejmajo stav na ogerske loterije, zanaprej se pa namerava najprej ustaviti loterijska urada v Trstu in Inomostu. Potem ostanejo le še loterijski uradi na Dunaji, Lincu, Gradcu, Brnu, Pragi in Levovu.

— **Predrzen rop.** V Budimpešti je te dni več ciganov prišlo v neko krojaško prodajalnico Dva sta prijela poslovodjo, ki je bil v prodajalnici, drugi so pa zbirali blago. Poslovodja je klical na pomoč in priklical dva policista. Ta dva sta s silo prijela štiri cigane, drugi so pa z blagom ubežali.

— **Pes rešitelj.** V Lipi na Ogerskem je šel neki deček po ježice v gozd, ko starišev ni bilo doma. Pri tem je pa pal v neko jamo in v njej nezavesten obležal. Ko pridejo stariši domu, ga povsod iščejo, a zaman. Pes je pa tekal kot bi bil stekel daleč v gozd in iz gozda zopet domu. Šli so za psom in našli v jami petletnega dečka. Bil je nezavesten. Izvlekli so ga iz jame in spravili domu, kjer se mu je stanje vsled zdravnikove pomoči bilo zboljšalo.

— **Kako se dobi zbirko znamk.** Neki duhoviti Angležje je sklenil napraviti lepo zbirk ma.k To pa ni tako lahko dobiti marke iz vseh mogočih dežel. Objavil je v največjem angleškem listu „Times‘ inzerat, da se želi omožiti lepa dama, ki ima 20 milijonov premoženja in ki ne gleda na premoženje Kmalu je dobil pisma iz vseh mogočih dežel.

— **Gospe Kinske možitev.** Vdova večkratnega milijonarja grofa Oktavijana Kinskega, se je omožila z nekim natakarjem na Dunaju, s katerim je bila že poprej mnogo let znana.

— **Sleparije** so v Italiji na dnevnem redu. Pri agrarni postaji v Palermu našli so za 20 000 lir ponarejenih menic. Vodja tega zavoda, profesor Oliven je izginil. Pri davkariji v Palermu zaprli so dva uradnika ki sta mnogo poneverila. Blagajnik zadružne banke v Girgentiji je poneveril 46.000 lir.

— **Mož in žena mrtva.** V Killaloe-ju na Irskem je tamošnji protestantski škof dr. Wyne šel svoji ženi po zdravilo. Na potu ga je zadela kap. Ko je žena izvedela, da so moža našli mrtvega, jo je to tako prestrašilo, da je precej izdihnila dušo svojo.

— **Sneg.** Dne 4. novembra je po vsej Galiciji močno snežilo. Po nekaterih krajih ob ruski meji je bilo palo toliko snega, da so vlaki imeli znatne zamude.

— **Boj za 300.000 gld.** Leta 1895. se je topničarski stotnik Löwenthal, lahkožlv mož in precejšen zapravljivec pri dveh zavarovalnicah zavaroval za znesek 300 000 gld. Čez tri mesece se je ustrelil. Brata njegova sta zahtevala od prizadetih zavarovalnic rečeno svoto rekši, da se je brat zavaroval, ker se je mislil oženiti, prej pa je moral aranžirati svoje finančno stanje, brata da sta poravnala njegove dolgove, v varstvo njih tirjatev pa, da se je brat zavaroval in jima odstopil dotično polico. Zavarovalnici pa nisti hoteli izplačati te svote češ, da je stotnik že tedaj, ko se je zavaroval, imel namen končati si življenje. Brata stotnikova sta se dolgo pogajala in že hotela nastopiti tožbeno pot — kar jih je policija aretovala, ker leti nanja sum, da dolgov stotnikovih nista plačala, da teh dolgov sploh ni imel. Na Dunaju obuja ta boj za 300.000 gld. veliko zanimanje.

— **Dedščino sedmih milijonov.** Obitelj Kam v Derežku, v bihaški župniji je doslej živela v siromašnih razmerah, te dni je pa dobila uradoma veselo vest, da je podedovala sedem milijonov goldinarjev. Brat dedičev, strojevodje pri drž. železnici, Kama in žena revnega kolarja Veberja, šel je bil pred mnogimi leti na Rumunsko. Kam in njegova sestra sta vedno mislila, da je brat že davno umrl, sedaj pa sta nenadoma podedovala po njem kolosalno imetje, katero se je bil mož pridobil na Rumunskem.

— **Žrebanje velike inomostske 50 krajcarske loterije** se je nepreklicno na 20. dan februvarja 1897 preložilo in se pri loteriji glavni dobitek 75.000 kron izplača v gotovini z 20 % odtrgljeja.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 7. nov. t. l.: 69, 85, 20, 62, 8.
V Trstu dne 7. nov. t. l.: 71, 18, 36, 49, 8.
V Pragi dne 11. nov. t. l.: 75, 7, 79, 28, 73.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. okt. 1896. Pšenica gld. 7 80 kr. rž gld. 6·— kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 6 50 kr, ajda gld. 8·— kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·20 kr., leča gld. 10 — kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 10·— kr, (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Kathreiner-
KNEIPPOVA SLADNA KAVA
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.
Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.
Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom:
Kathreiner

Jubilejske ustanove.

Podpisana zbornica razpisuje za leto 1896. **osem cesar Frančišek-Jožefovih ustanov po 25 gold. za onemogle obrtnike vojvodine Kranjske.**

Prošnje naj se vpošljejo zbornici **do 23. novembra t. l.** in priloži naj se jim od župnijskega in občinskega urada potrjeno dokazilo, da je prositelj kak obrt samostojno (na svojo roko) izvrševal, da zdaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog. (2)

V Ljubljani, dne 3. novembra 1896.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**